

Nb. AIII. 2485/1946/6 szám.

A Magyar Népköztársaság Nevében !

Budapesti népbíróság nyilvános főtárgyaláson meghozta a következő

i t é l e t e t :

Az 1946. évi január hó 28. napjától előzetes letartóztatásban levő dr. S i m e n G y u l a, törökkeppányi születésű, 33 éves, budapesti / Margaréta u. 15.a. / lakos, magyar állampolgár, vagyontalan, nőtlen, rk. vallású, katona volt, jogtudor, volt hadbíró százados foglalkozású, vádlott, bűnös a Nbt. 15.§.2. pontjába ütköző népellenes bűntettben.

Ezért a népbíróság dr. S i m e n G y u l a vádlottat az Nbt. nov. 11. §.b. pontja, a Nov. 1. §.7. és 8. pontja alapján a Btk.92. §-ának alkalmazásával 1 / egy / évi börtönre mint főbüntetésre és 5 / öt / évi politikai jogai gyakorlatának felfüggesztésére és állaásvesztésre mint mellékbüntetésre itéli.

A szabadságvesztésbüntetés megkezdése napjától, a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztését a szabadságvesztésbüntetés befejezése, vagy annak elévülése befejezése napjától kell számítani.

Vádlott a Hp. 479.480. §-ai értelmében köteles az eddig felmerült 40 /negyven / forint, valamint az ezután felmerülő bünygi költséget az államkincstárnak megtéríteni, de azt a népbíróság egyelőre behajthatatlannak nyilvánítja.

A szabadságvesztésbüntetésből vádlott előzetes letartóztatásával a Btk.94.§.alapján 7 / hét / hónapot és 24 / huszonnégy / napot kitöltöttnek vesz.

135 Az ítéletet - jogerőre emelkedése után - a Nbt. 53 §-a értelmében a bpesti Népbünygyészszéggel, az Orsz. Bünygyi Nyilvántartó Hivatallal, Budapest polgármesterével, Központi Választmányával,

137
Lakáshivatalával, Honvédelmi Minisztériummal és az államrendőrség
Főkapitánysága politikai osztályával közölni rendeli.

Mindenben vádlottat az eredetileg vádtárgyává
tett és a Nbt. 15. §. 2. pontjába ütköző népellenes büntett miatt
ellenes emelt vád alól a Bp. 326. §. 2. pontja alapján felmenti.

I n d o k o l á s :

A népbíróság vádlott nyilatkozata, a főtárgyalá-
son kihallgatott tanúk vallomása, az ismertetett nyilatkozat, valamint
a nyomozati iratok alapján az alábbi tényállást állapította meg :

Vádlott 1936. óta mint hivatásos katonatiszt tel-
jesített szolgálatot. 1942. évben, mint főhadnagy került a hadbíróság-
hoz. Egy éves frontszolgálat után előbb főcsétt, majd 1944. június
hó elejétől Budapesten kapott beosztást. Itteni beosztása idején
kezdetben kisebb ügyeket kapott és az első nagyobb jelentőségű ügye
szenes Anna hűtlenségi ügye volt. Beosztásában mint tárgyalástvezető
hadbíró és mint ügyész működött. szenes Anna hűtlenségi bűnügyét
1944. október 1-én kapta meg és az ügyet, az ottani gyakorlat szerint,
még ugyanazon hónap 28. napjára, főtárgyalásra kitűzte. A kitűzött
napon a főtárgyalást megtartották, azonban ítélethirdetésre nem ke-
rült sor, hanem a tanácskozás után vádlott kihirdette, hogy ítélet-
hirdetésre később kb. 8 nap múlva fog újabb határnapot kitűzni. Az
ítélet kihirdetése azonban késett és amikor végre 1944. november
hó 7. napján a vezérkar akkori főnöke Feketehalmy Özeidner, az ille-
tékes parancsnak végrehajtási záradékával ellátott ítéletet kézhez-
kapta, azt szabálytalannul, védő jelenléte, valamint a törvényes for-
maságok betartása nélkül hirdette ki, majd utána az ítéletet azonnal
végrehajtatta.

Vádlott a főtárgyaláson tagadta a terhére rótt

bűncselekmény elkövetését. Beismerte, hogy mint tárgyalástvezető hadbíró százados valóban résztvett ezenes Anna ellen hozott halálos ítélet meghozatalában és az ítélet végrehajtásában. Védekezése szerint azonban az egész eljárás folyamán szabályszerűen járt el, semmiféle törvényteleniséget nem követett el és amikor ítélethozatalra került a sor és a tanács visszavonult, a főtárgyalás bizonyítási anyaga és főleg a katonai szakértő véleménye alapján, egyhanguan a bűnösség megállapítására szavaztak.

A büntetés mérve tekintetében azonban - a két laikus bíró halálos szavazatával szemben - egyedül ő szavazott 15 évi fegyházra, majd mivel így leszavazták, a kegyelmi tanácskozás során, az ügyésszel együtt, ugyancsak ő egyedül ajánlotta kegyelemre ezenes Annát. Védekezése során továbbá előadta, hogy az ítélet végrehajtásánál sem követett el szabálytalanságot, mert telefonon két ízben is kereste ezenes Anna védőjét, hogy közölje vele az ítélethirdetés időpontját és csak amikor ez nem vezetett eredményre, rendelt ki hivatalból ügyvédet. Az az eljárás azonban, védekezése szerint szabályszerű volt.

A népbíróság az ügyben széles körben folytatta le a bizonyítást. Ennek során a tanúk vallomása, valamint egyéb bizonyítékok alapján arra a meggyőződésre és megállapításra jutott, hogy vádlott védekezése a legtöbb vonatkozásban beigazolást nyert és így elfogadható volt. Elsősorban vizsgálat tárgyává tette a népbíróság a vádiratnak azt a részét, mely a honvédszerkar bíróságát törvénytelen bíróságnak minősítette. Ezzel kapcsolatban arra a következtetésre jutott, hogy mivel a nem vitás tényállás szerint, vádlott az ítéletet a Vkf. 11. bíróságaként hozta, az a bíróság pedig az akkor fennálló törvények értelmében szabályszerűen fennálló és működő bíróság volt, az itt hozott ítéletek nem tekinthetők törvénytelennek. Ezek után vizsgálta a népbíróság vádlottnak, mint

37

139 tárgyalástvezető bírónak a konkrét ügyben tanusított magatartását. Ennek során, a közvetlen tapasztalatokkal rendelkező két tanunak, dr. Szelecsényi Ander akkori meghatalmazott védőnek és dr. Kecskés Mihály akkori ügyésznek, tanuvallomása mindenben megerősítette vádlott védekezését, nevezetesen, hogy az eljárás során semmiféle törvénytelenység nem történt. - Azonban a népbíróság vádlottnak jelen fő tárgyaláson tett beismerése, valamint dr. Szelecsényi tanunak vallomása alapján a ~~népbíróság~~ arra a megállapításra jutott, hogy vádlott az ítélet kihirdetése körül járt el szabálytalanul akkor, amikor a meghatalmazott védő értesítése és jelenléte nélkül, valamint a törvényes egyéb formák betartása nélkül hirdette ki a halálos ítéletet. - Minthogy a kifejtettek alapján vádlott nem volt részese emberek törvénytelen kivégzésének, viszont az ítélet kihirdetésénél tanusított magatartásával - még abban az esetben is, ha az az ítélet végrehajthatóságára semmiféle kihatással nem is volt - az 1939. szeptember hó 1. napját követő időben közhivatali ténykedése során a számára előírt ténykedést túhaladta, a népbíróság vádlott cselekményét a vádtól eltérően minősítette. - Ennek keretén belül is azonban mellőzte a tényállásból vádlottnak, mint ügyésznek a Bajcsy-Zsilinszky Andre és társai ügyben való bűnösségének megállapítását, mert a fő tárgyaláson erre vonatkozólag kihallgatott tanúk valamennyien egybehangzóan vallották, hogy vádlott itt teljesen passzív szerepet töltött be és valamennyiüknek meggyőződése és személyes tapasztala, hogy vádlott ott és annyit segített rajtuk, amennyit tudott.

A népbíróság az eredetileg Nbt. 15. §.2. pontjába ütköző népellenes büntett miatt emelt vád alól azért mentette fel vádlottat, mert az erre vonatkozólag elhangzott tanuvallomásokkal

138

nem látta bizonyítottnak, hogy vádlott 1945. január havában Csák-
ternyán, mint hadbíró, tulszigoru ítéleteket hozott volna. Eppen
ellenkezőleg, a tanuvallemásokkal az nyert beigazolást, hogy min-
denki meg volt vádlott működésével elégedve s egy beszéltek róla,
mint az egyetlen hadbíróról, aki emberséges volt.

Az ítélet kiszabásánál a népbíróság súlyosító
körülmenyként mérlegelte, hogy vádlott mint bíró követte el a sza-
bálytalanságokat, ellenben enyhitő körülményként vette számításba,
hogy vádlott volt egyedül, aki először nem halálra, majd később
kegyelemre szavazott, Németországban 326 embert mentett meg, Domi-
niccsal, a vészbíróval erélyesen szembeszállt és őt kibuktatta, hogy
a Bajcsy-Zsilinszky tárgyaláson megjelent, szemere századost figyelmez-
tetésével megmentette Hadó százados embereitől, üldözött személyeket
mentett meg a deportálástól, valamint, hogy az eléje került gyanúsít-
ottakkal, illetve vádlottakkal szemben emberséges, loyális magatar-
tást tanúsított. Ezek mérlegelése után a népbíróság vele szemben
a Btk. 92. §-át alkalmazhatónak találta és a kiszabott büntetést
látta arányban állónak bűnössége alanyi fokával és cselekménye tár-
gyi súlyával.

Az ítélet egyéb rendelkezései a felhívott törvényszá-
kaszokon alapulnak.

Budapest, 1946. szeptember hó 21. napján.

[Handwritten signature]
népbíró.

[Handwritten signature]
népbíró.

[Handwritten signature]
népbíró.

[Handwritten signature]
népbíró.

[Handwritten signature]
t.v. bíró.

[Handwritten signature]
népbíró.

Winkler Zoltán aradákowa
népbíró.

[Handwritten signature]
bíró

139

159

Népbíróóságok Országos Tanácsa.

Polgári számon
kezdőiraton: Nb. XIII

NOT.V. 329/1947/21.

ERK. 1948 márc 24. AN. EN

A magyar Köztársaság Nevében!

2485/1946

A Népbíróóságok Országos Tanácsa háborús és népellenes büntetssel vádolt dr. S i m o n O y u l a nevezett hadbíró százados budapesti XI. Margaréta u. 15/a sz. lakás bűnügyében a budapesti népbíróóságnak 1946. évi szeptember hó 21.-én hozott Nb. XIII.2435/1946/6.sz. ítélete ellen a népügyésznek a vádlott részleges felmentése, a Bp.385.§.1/b. pontjában foglalt anyagi semmisségi okból a vádtól eltérő minősítés miatt és a II. sz. 28.§.-ában foglalt anyagi semmisségi okból a büntetés súlyosbítása végett bejelentett, a népügyész Hfű.92164/1946 sz. nyilatkozatával fenntartott fellebbezése folytán az 1947. évi december hó 11.én tartott nyilvános fellebbezési tárgyaláson a következőleg:

I t é l t:

A Népbíróóságok Országos Tanácsa az elsőbíróság ítéletét utalással a Bp.223.§.2.bek. re. - a bűncselekményt minősítő részében a Bp. 385.§.1/b. pontjában foglalt anyagi semmisségi okból megsemmisíti, a vádlottnak szentes Anna kivégzésével kapcsolatos cselekményt az egys. Hbr.11.§.5.pontjában ütköző háborús büntettnek minősíti, ezért a vádlottat az egys. Hbr. 12.§.c. pontja alapján az egys. Hbr.5.§.ut. bek. ben felhívott Btk. 92.§.alkalmazásával 7 /hét/ évi fegyház főbüntetésre, az egys. Hbr.3.§.7 és 8 pontja alapján állásvesztésre és nyugdíjigénye elvesztésére, valamint politikai jogai gyakorlásának 10 /tíz/ évi felfüggesztésére mint mellékbüntetésekre ítéli.

144

Az elsőbíróság ítéletét azon részekben amelyekben Bajcsy Zsilinszky Endre és társai ellen 1944. december hó 6-án a hadbíróság előtt a vádat képviselte és 1945. január havában a Csáktornyára kiküldött bíróságnál szerb partizánokat ítelt el, az egys. "br.11.3. 5. pontjába ütköző háborus, illetve 15.3.2. pontjába ütköző népellenes büntett vádja alól a Bp.326.3.2. pontja alapján felmentette, helybenhagyja.

Egyébként az elsőbíróság ítéletét nem érinti.

I n d o k o k :

I.

Az Országos Tanács az elsőbíróság ítéletét az egys. Mbr. 53.5.1.bek. és 63.5.2. bek. értelmében egész terjedelmében bírálta felül.

Az elsőbíróság a vádlottnak a Szemes Anna kivégzésével kapcsolatos cselekményét az egys.Mbr.15.5.2. pontjába ütköző népellenes büntettként minősítette, e ezért a vádlottat a Btk.93.5. alkalmazásával egy évi börtön főbüntetésre, és mellékbüntetésként állásvesztésre és politikai jogai gyakorlásának 5 évi felfüggesztésére ítélte. A szabadságvesztésbüntetésbe az előző fogvatartásával 7 hónapot és 24 napot beszámított. Az elsőbíróság az ítélete kihirdetése után a vádlott előzetes letartóztatását megszüntette és elrendelte szabadságra helyezését.

Az Országos Tanács 1947.évi május 16.-án tartott fellebbezési tárgyaláson a Bp.313.5. alapján mint közékiratot felolvastatta a Szövetséges Ellenőrző Bizottság Brit képviselőtének 1945.május 3.-án a Magyar Honvédelmi Minisztériumhoz intézett hivatalos értesítés hiteles fordítását, amely igazolja, hogy Szemes Anna Palesztinába

./.

145

161

NOT.V.329/1947/21.

1939-ben vándorolt ki, mint önkéntes jelentkezett a brit fegyveresek-
hez 1942-ben és mint főhadnagy teljesített szolgálatot. Az Országos
Tanács 10 sorsz. végzésében bizonyítás kiegészítését rendelte el. A
kiküldött bíró tanuként kihallgatta a sértett Szemes Anna anyjának
testvérét, dr. Barta Félixné, egyik védő ügyvédjét dr. Nanay Endrét
és megkereste a budapesti honvédtörvényszéket, hogy a Honvéd Vezérkar
Főnöke bírósága előtt H.II. 629/1944.VI.22.sz. alatt Szemes Anna vád-
lott ellen kémkedés vádja miatt lefolyt eljárás ügyiratait küldje meg.
Ugyancsak megkereste a Honvédelmi Minisztériumot, hogy a sértett kivég-
zéséről tett hivatalos jelentést és a Szemes Anna elleni bűnügyre ve-
natkozó bármely adatot küldjön meg. Azonban a megkeresett hatóságok
értesítése szerint az említett bűnügyre vonatkozó minden ügyirat, adat,
segédkönyv az ostrom alatt elpusztult. Ugyancsak elpusztult a sértett
két ügyvédjének tanuvallomásai szerint nevezetteknek a bűnügyre vonat-
kozó feljegyzései.

A sértett édesanyja özv. Szemes Béláné Palesztinából
Haagenből /Kinereent/ 14.sorsz.alatt ügyvédje által beadatta 1947.
évi július hó 9-én a Haifai Kerületi Törvényszék főjegyzője előtt,
ennek bélyegzőjével s aláírásával ellátott, esküvel megerősített,
általa sajátkezűleg aláírt tanuvallomását. Ezt a magyar érdekeket
képviselő ottani avéd konzul eredeti aláírásával és bélyegzőjével
is hitelesítette, és mint közokiratot az Országos Tanács az alulírott
napon tartott fellebbezési tárgyaláson a Bp. 313. §.-a alapján
felolvastatta.

II.

Az Országos Tanács az elsőbírósági eljárás és az elren-

./.

146

delf bizonyítás kiegészítés adatai alapján a tényállást részletesen az alábbiakban állapította meg részben.

Szenes Annát, aki Budapesten 1921. évi július 17-én született mint néhai Szenes Béla író leánya, érettségi vizsgája után zsidó származása miatt nem vették fel a budapesti egyetemre. Azért 1939. év szeptemberében kivándorolt Palesztinába, ahol a mezőgazdasági főiskolán elvégezte tanulmányait, ezután egy mezőgazdasági szövetkezetben dolgozott és megszerezte a palesztinai angol állampolgárságot. A háború kitörése után 1942. szeptemberében a palesztinai angol hadsereg kötelékébe lépett be. Kairóba irányították, ahol rádiós tisztnek képezték ki és főhadnaggyá léptették elő.

Amikor Magyarországot a németek már megszállták, Szenes Annának Londonban feltűnt, hogy az üldözött magyar zsidók közül senki sem menekült át a magyar határon. Ennek okát abban látták, hogy nincs segítségük és pénzüik. Szenes Anna önkéntes jelentkezés alapján vállalta azt a feladatot, hogy Magyarországra jön és megszerzi az üldözött zsidóknak külföldre való átsegítését. Ezt a megbízatást ő, mint angol rádióosztály katonai parancsnokságától. Egy ideig Olaszországban szolgált. Ellátták őt idegen valutával, okmányokkal és egy kis rádióadásvevő készülékkel, majd repülőgéppel Kairóból Olaszországon át áthozták Horvátországba, ahol ejtőernyőn leszállott. Azután különböző nemzetiségű fiatal partizánok társaságában, akik tőle független feladatot kaptak, 1944. június 7-én csónakon átkelt a Dráván magyar területre. Itt azonban magyar csendőrök a szonnal elfogták őket. Sopronba, majd Szombathelyre kísérték. Majd a német Gestapónak adták át. Később 8-10 nap után a budapesti Horty Miklós uti Hédik laktanya fogházába szállították.

1944. évi július hó 17-én reggel a mit sem sejtő anyját

147

307. V. 329/1947/21.

özv. Szenes Béláné az. Salzberger Katalint, akinek a háboru előtt Palesztinával levelezési lehetősége nem volt a így értesült, hogy leánya az angol haderő tisztje lett, magyar detektívek előállították a Hadik laktanyába. Kihallgatása után meglepetésére szembevitették leányával, aki véraláfutott, dagadt arccal, törredesett és hiányos fogazattal jelent meg órei kíséretében. Valószínűleg magyar csendőrök bántalmazták, mert a németek, akiknek később kezébe került, nem bántották őt. A kihallgató tisztviselő szembevités után anyát és leányát arra figyelmeztették, hogy ha a beszélgetésük után sem vallanak be mindent, ugy ez lesz utolsó találkozásuk. Szenes Anna ekkor annyit mondott anyjának, hogy nem követett el büntetendő cselekményt. A szembevités után az anyát elbocsátották anélkül, hogy a letartóztatás okáról felvilágosítást adtak volna. Azonban néhány órával később a német Gestapo emberei az anyát letartóztatták és a pestvidéki törvényszéknek német felügyelet alatt álló fogházába szállították. Néhány nappal később Szenes Annát ugyanebbe a fogházba vitték. Itt az anya 1944. évi szeptember hó 15-ig volt fogva, elkülönítve lányától.

A németek 1944. szeptember 11-én Szenes Annát, szeptember 15-én pedig az anyát is átadták a magyar hatóságnak. Szenes Anna rövid időre újból a Hadik-laktanyai, majd a Conti utcai katonai fogházba, az anya pedig a kistarcsai internálótáborba került, ahonnan őt szeptember hó végén végleg szabadon bocsátották.

özv. Szenes Béláné dr. Mánay Endre budapesti ügyvédől szerzett tudomást arról, hogy leányát a Conti utcai fogházban tartják. Ennek az ügyvédnek segítségével leányával 10 percen át beszélhetett fogházőrök jelenlétében. Szenes Anna kerte anyját, hogy miután a honvédelmi ügyész vádat emelt ellene és a tárgyalás kü-

148

104

MDT.V.329/1947/21.

ezöbön áll, szerezzen részére védőügyvédet.

Özv.Szenes Béláné dr. Szelepcsényi Andor budapesti ügyvéd, honvédségi védőt bízta meg leánya védelmével. A védő október 14-én felkereste Szenes Annát a fogházban és ugyanazon napon - a védencsel történt beszélgetés és az ügyiratok megtekintése alapján - megnyugtatta az anyát, hogy az ügyet nem tekintí veszélyesnek és leányát legfeljebb pár évre fogják elítélni. Dr. Szelepcsényi Andor védő azt is közölte az anyával, és hozzátartozóival, hogy kb. egy óra hosszát tartó megbeszélés során Szenes Anna minden gátlás nélkül, teljes őszinteséggel fedte fel a helyzetet. A leghatározottabban kijelentette, hogy katonai kéredezésre nem kapott megbízást és feladata kizárólag az üldözött magyar zsidók megsegítésére irányult, dr. Nánay Endre a korábbi védő, aki már előbb beszélt Szenes Annával, megerősítette azt, hogy Szenes Anna bizalommal tekinthet ügye fejleményei elé, kedélyes, meglepően fegyelmezett volt a védőre jó benyomást tett.

1944. október 15-én Szálasi Ferenc átvette a hatalmat. Ezután dr. Szelepcsényi Andor védő az anyának nővére és utóbbinak férje: dr. Bartha Félix ügyvéd útján, akiknek nem kellett sárga csillagot viselniök, üzent özv.Szenes Bélánénak, hogy október 28-án lesz a főtárgyalás és arra jöjjön el, ő is. A védő újból megerősítette, hogy Szenes Anna nincs életveszélyben.

A főtárgyalás napján özv.Szenes Béláné megjelent a Margitkörtéri honvédtörvényszék folyosóján s ott várakozott, amikor kinyílt az ajtó, Szenes Anna nyjához szaladt, de alig ölelték meg egymást, már visszahívták ítélethirdetésre. *W. Kány*
perc múlva Szenes Anna és a védő közölték özv.Szenesnével.

149

NOT. V. 329/1947/21.

hogy a hadbírósaág meghozott végzése szerint az ítéletet csak 8 nap múlva hirdetik ki.

Szenes Anna megnyugtatta anyját, hogy ez a késedelem mit sem változtat helyzetén, mivel a háboru végéig ugy sem szabadulhat. A védő is megnyugtatta az anyát, hogy az ítélethirdetés elmaradásának nincs jelentősége.

Est követően a védő levelében azt írta özv. Szenes Bélánénak, hogy az ítélet kihirdetése valószínűleg azért késik, mert új katonai személy vette át a honvédtörvényszék vezetését.

Az anya ezután november hó 1-én, majd 2-án a Conti utcai fogházban s végül 3-án a Hadik laktanyában, leányával való beszélgetésre akart engedélyt kérni, de itt tudatták vele, hogy dr. Simon Gyula hadbíró százados, - a vádlott-vidékre utazott s távollétében senki nem adhat beszélgetési engedélyt.

November hó 7-én, a főtárgyalást követő 10. napon özv. Szenesné újból kereste a vádlottat a Hadik laktanyában, ahol már az oroszok elől való kitelepítésre csomagoltak. Itt egy fiatal tisztviselő közölte vele, hogy Simon századost áthelyezték a Margit körzeti törvényszék épületébe és figyelmeztette, hogy nagyon siessen oda. Az anya itt a déli időtájban találkozott a vádlottal, akitől - nevének bemondása után - látogatási engedélyt kért. A vádlott az anya aggódó kérdéseire kurta, rideg szavakkal válaszolt, kifogásolta, hogy az ő engedélye nélkül beszélt egyszer a leányával majd kijelentette, hogy az ügy tegnap óta nem tartozik hozzá, talán menjen a Conti utcai fogház igazgatójához és kérjen tőle látogatási engedélyt.

Erre az anyából kitört a visszafojtott keserűség és kétszer is kérdezte, miért nincs ítélet, neha a 8 napos határ-

166

NOT. V. 329/1947/21.

Idő már lejárt. Erre a vádlott az anyát leültette és elmondotta, hogy a leánya a magyar állampolgárságról lemondott, beállott az angol hadseregbe, ahol mint rádióosztályos működött. 1944. év tavaszán Kairóból Olaszországba és Jugoszláviába repült, ahol ejtőernyővel leszállt, majd hosszabb időt töltött a partizánoknál, onnan Magyarországra jött, hogy állítólag innen zsidókat és angol állampolgárokat kimentessen. Ily módon nagyot vétkezett-ugymondá - a magyar haza érdekei ellen.

Az anya közbeszólt, hogy a pestvidéki törvényszék fogházában egy fogoly-séta alkalmával leánya az ő faggatására kijelentette: "légy nyugodt, semmi olyat nem vállaltam, ami Magyarországra kárára lehetne, sőt ellenkezőleg!" Szenes Anna ugyanakkor azt is mondotta anyjának: "Ami ma bűnnek számít, holnap érdem, az események igazolni fognak." Az anya ezeket már nem mondhatta el, mert a vádlott "közbevágott":

"De statárium van, rádiókészüléket is találtak nála, az ügyészség hűtlenség büntetésében látta őt bűnösnek, a leg-súlyosabb büntetés kiszabását kérte és ezt a büntetést mi már végre is hajtottuk."

Az anya földig sújtva hallotta a szavakat, majd azt mondta: "Ez lehetetlen, mert a mai napon kaptam a védőtől levelet, hogy engem értesíteni fog az ítélethirdetés napjáról".

Vádlottnak ama kérdésére, hogy ki a védőügyvéd, az anya megmutatta dr. Szelepcsényi Andor védő levelet a vádlottnak, aki feljegyezte a védő nevét, távbeszélő számát és kijelentette, hogy távbeszélőn közli vele a kivégzést.

Az anyából csak mondatfoszlányok szakadoztak fel, passzkedett, hogy nem láthatta leányát és nem beszélhetett vele.

151

NOT. V.329/1947/21.

"Majd megkapja bucsulevelét" mondotta a vádlott. "Egyéb-
ként meghajlok leánya magatartása s gerincessége előtt, amelyet a
legutolsó percig tanusított. Valósággal büszke volt zsidóságára...
Valóban kivételes egyéniség volt. A Conti utcában is alkalman volt
több ízben beszélni vele. Éppen az ilyen kivételes emberek vállal-
koztak kivételes feladatokra. Nyugodjon meg, annyi áldozata van en-
nek a háborúnak, ő is egyike azoknak. A bucsuleveleket bármelyik
délelőtti átveheti a Conti utcában."

Az Országos Tanács az ügy tényállásának alábbi részeit
a vádlott vallomásán kívül elsősorban a Szenes Anna főtárgyalásán
jelen volt dr.Szelepcsényi Andor és dr.Mánay Endre ügyvédek tanu-
vallomásai alapján állapította meg, de figyelembevette dr.Szelep-
csényi Andor nyomozati vallomását is, amely lényegében azonos a nép-
bírószági tanuvallomásával, csak annál részletesebb és figyelembe
vette dr. Kecskés Mihály eljáró honvédügyész tanu vallomását és a
vádlott védekezésében előadottakat is.

A honvédügyész Szenes Anna ellen a vádat az 1930:III.
t.c.59. és 60.§-aiba ütköző hűtlenség büntettének anyagi halmazá-
ta alapján emelte. Azt nem lehetett megállapítani, hogy eme §-ok
melyik pontján alapult a vád és melyik pontban mondták ki a bü-
nösséget. dr.Szelepcsényi Andor, miután saját feljegyzései el-
pusztultak, emlékezetére alapított vallomásában - a Szenes Anná-
nak általa áttanulmányozott nyomozati irataiból kitűnő - azt a
tényállást ismertette, amelyet az Országos Tanács fentebb megál-
lapított.

Szenes Anna bűnügyét a honvédevezérkar főnöke bírósága,
egyszeremind mint statáriális bíróság tárgyalta H.II.629/1944.
VI.22.sz.alatt. A hadbírószág a vádlottból, mint a tárgyalásve-

168
BOT. V. 329/1947/21.

zetéből és két laikus csapattázból állt. Szenes Anna ügyével együtt kezdték tárgyalni a vele együtt elfogott partizánok ügyét is, de ezt a hadbíróság később elkülönítette. Szenes Anna a védekezését a fent ismertetett tényállásnak megfelelően adta elő. Hangsúlyozta, hogy feladata kizárólag a magyar zsidóságnak a határokon való átmentése volt és hogy a rádió adó-vevő készülék, amely csak rövid távolságra volt használható, kizárólag arra szolgált, hogy annak segítségével közölhesse a Horvátországban táborozó partizán parancsnoksággal, hogy mikor, hol és hány üldözöttet kell a határon átsegíteni és fogadni. Semmiféle katonai megbízatása nem volt. Célja nem kémkedésre irányult. Ő az angol hadseregnek ténylegesen szolgáló tisztje, akit hadifogolynak kell tekinteni és aszerint kell vele bánni.

A katonai szakértőnek a főtárgyaláson előadott véleménye szerint, miként a vádlott a népbírószági tárgyaláson vallotta: "Szenes Annát nem lehetett katonának tekinteni s a rádiókészülék olyan fínom és értékes műszer, hogy abból komoly kémkedési feladatra lehet következtetni". Ugyanilyen értelemben vallott dr. Szelecsényi Andor tanu is, aki a főtárgyaláson védőbeszédében bizonyítékok hiányában Szenes Anna felmentését kérte s utalt arra, hogy őt megilletik a hadifogoly kedvezményei. A tárgyalás alapján egyik ügyvéd sem volt elkészülve halálos ítéletre. Ez volt az oka annak, hogy nem tartotta a védő és a család szükségesnek, hogy az Anglia érdekeit képviselő budapesti sveizi követséghez forduljanak.

dr. Szelecsényi Andor védő november 7-én a Margit köruti fogházba ment, hogy tudakozódjék az ítélethirűetés határnapja után. Ott Rác főfogláról értesült, hogy kivégezték az napon

169

NOT.V.329/1947/21.

reggel az angol tisztot, aki nagyon bátran viselkedett, de a katonák rosszul céloztak. Ezt a védő előtt megerősítette az azóta meghalt dr. Sarudi Elemér fogházorvos is, aki hozzátette, hogy a kivégzett haláltusa nehéz volt.

A kivégzés lefolyásáról adatot szolgáltat dr. Bartha Félixné tanu vallomása is, aki tudomását Vajda György mérnök, volt fogoly, szem- és fültanu révén szerezte. Emellett Szentes Anna a vesztőhelyen az ítélet kihirdetése után hangzott, hogy fellebbeszni akar, mert ártatlan. Figyelmeztették, hogy csak kegyelemnek lehetne helye, mire kijelentette, hogy kegyelmet gyilkosoktól nem kér. Nem engedte szemét bekötni és bátran nézett a halál elé.

dr. Szelecsényi védő a főfoglárától szerzett értesülése után azonnal a vádlotthoz sietett, akinek szemrehányást tett törvénytelen eljárásáért, azért, hogy hadifogolynak tekintendő angol tisztet kivégeztek a az ítéletet a főtérnyalás megnyitása és a védő jelenléte nélkül hirdette ki és hajtotta végre. A vádlott ezzel védekezett, hogy kereste távbeszélőn a tanut, meg akarta idézni, de nem találta otthon. Megmutatta tanunak az ítéletet, amelyre Feketebalmy-Gzeidner vezérkari főnök írásával rá volt jegyezve: "Azonnal végrehajtandó." A vezérkari főnöktől és dr. Gyúre László alezredes bírósági vezetőtől kapta a parancsot az ítélet azonnali végrehajtására. Ennek a magas parancsnak - mondotta a vádlott - nem szegülhetett ellen. A vádlott megmutatta a védőnek Szentes Annának anyjához intézett búcsuléselét, amelyben kérte őt, hogy mondja meg a táborban levő bajtársaknak, hogy kötelességét hiven teljesítette és kövessék példáját. A vádlott azt is közölte a tanuval, hogy a levél a cselekménnyel összefüggésben áll, ezért annak továbbítására engedélyt kell kérnie a parancsnokságtól.

154

170

BVT. V. 329/1947/21.

Dr. Kecskés Gyula tanu vallomása szerint ő a vádlottól 1944-ben hallotta, hogy őt Szemes Anna ügyében "szörnyűségbe kényeserítették bele".

Dr. Mányi Endre a korábbi védő még azt is vallotta, hogy dr. Szelecsényi Andor védőbeszède meggyőző volt. E tanu megerősítette azt, hogy a rádiókészülék a katonai szakértő kifejtett véleménye szerint nem volt nagy hatótávolsága. Mikor dr. Szelecsényi a kivégzés utáni napokban felhívoraadottan kömbölte vele a történeteket, ő /dr. Mányi/ "Justizernak" tartotta az ítéletet, mivel a tárgyalás és bizonyítékai alapján nem volt várható halálos ítélet és a kihirdetett végzést, hogy az ítélethirdetésre új határnapot fogunk tűzni, nem tartották be és a kivégzést az ítélet kihirdetése nélkül hajtották végre.

III.

Az Országos Tanács a vádlottnak azt a ténybeli védkezéséből, hogy ő dr. Szelecsényi Andor védőnek telefonált, nem vette bizonyítottak. Még valószínű esetén sem tulajdonított ennek jelentőséget. Be a telefonálás tényét megáfolja Szemes Bálázs tanu vallomása, amely szerint a vádlott a kivégzés napján nem is emlékszik a védő nevére és a védőnek elkert leveleből írta ki a címét és telefonszámát. dr. Szelecsényi Andor ügyvéd irodája a konváltörvényekkel majdnem szemben van. A vádlott elkerülte a szabályos és legegyszerűbb módot, vagyis azt, hogy közlőnccsel írásos kérelmet küldjön a szemnézőbe, ha tévkészülék a védővel érintkezésbe lépni nem tudott. Tény, hogy dr. Szelecsényi Andorral szemben nem kösölte a vádlott állítólagos telefonai üzenetét. Eszerint, bár a vádlott könnyen megtehetette volna, elkerülte a védő megidézését.

155

171

A vádlott katonai nyomozati vallomása szerint, amelyet a népbürokrácián fenntartott, Szemes Anna "feladata ipari kémkedés volt Anglia javára a szerb partizánokon keresztül". A vádlott azonban egyetlen szóval sem jelölte meg, hogy miben állott ez az ipari kémkedés. A népbírósági tárgyaláson csak azt vallotta, hogy Szemes Anna "a vád tárgyává tett katonai és általános hűtlenséget beismerésével alátámasztotta." Vádlott még ezt vallotta: "a tényállítás az volt, hogy Szemes Anna 1944. év végén 8-10 jugoszláv partizánnal átjött a jugoszláv határon... Szemes Annánál egy rádió rövidhullámú adó, nagyobb tömegű idegen valutát és idegen okmányokat találtak. Szemes Anna nem volt katonaruhában, általában semmilyen bizonyítéka nem volt arra nézve, hogy ő az angol hadsereg tagja." A vádlott a népbírósági tárgyaláson azt is előadta, hogy Szemes Anna az ügyének fő tárgyalásán kijelentette: "Feladata a magyarországi zsidóknak a partizánterületre való átsegítése volt, ezt a feladatot ő önként vállalta".

Az Országos Tanács a vádlott vallomásait egybevetette egymással és a védő, valamint Szemes Béláné, dr. Barthe Félix és neje tanuvallomásait is mérlegelve, tényként állapítja meg, hogy

a./ a hadbíróóság előtt törvénytelenül más tényállítás nem állott, mint amit a vádlott dr. Simon Gyula a népbírósági tárgyaláson Szemes Anna vallomásáról előadott, ami egyező a vádlott saját ténybeli állításaival és a többi tanu vallomásával, vagyis Szemes Anna önként vállalkozott arra, hogy az üldözött magyar zsidókat a magyar határon átmenti,

b./ a kémkedés megkísérlésére, illetve előkészítésére más törvénytelen adat nem volt, mint az, hogy Szemes Annánál kis távhatású rádió-adó-vevő készüléket találtak és a katonai szakértő véleménye, amely szerint a rádiókészülék értékes voltából követ.

156

172
NDT. V. 329/1947/21.

keletetni lehet a kénkedésre.

Az Országos Tanács tényként állapítja meg, hogy a vádlott az ítélet meghozatalakor Szemes Anna halálára szavazott. Ezt a tényt ugyanis a vádlott beismerte, katonáin nyomonzeti vallomésában, amelyet fen tartott a népügyészsség előtt. Nem is lehetett volna Szemes Annát máskép halálra ítélni, csak egyhangu határozattal. /1420/1944.M.E.sz.r.39.§.Kbp.444.§.2.bek./

Nem lehetett azonban megállapítani - a vádlott tagadásával szemben - hogy a kegyelemre ajánlás ellen szavazott. Kétségtelen azonban, hogy a halálosítélet meghozatalában részt vett és ez oszta az ítéletnek Feketehalmy-Gneidner vezérkari főnök által való megerősítését.

A vádlott tudatában volt annak, hogy Szemes Anna halálraítélésé törvénytelen. Ezt bizonyítja dr.Szelepcsényi Andor védő előtti védkezése, amely szerint ő parancsra cselekedett és dr. Kocsák Gyula tanu vallomása, amely szerint a vádlott még 1944-ben "szörpyéség"-nek nevezte az ítéletet.

Az ítélet törvénytelen voltát megerősítik nem csak a vádlott saját vallomésában foglalt tények, hanem a főtárgyaláson jelen volt két ügyvéd tanuvallomása is, amelyek szerint halálos ítélet a tárgyalás alapján nem volt várható, az váratlan és meglepő volt, az ítélet és a kivégzés miatt mindketten felháborodtak, dr. Szelepcsényi Andor "őrültség"-nek, dr. Bánay Endre pedig "Justizmord"-nak nevezte azt.

IV.

Az Országos Tanács a tényállás alapján a vádlottat az egységesített Ebr. 11.§ 5. pontjába utköző háborús bűntettben mondta ki bűnösnek, mert megállapította, hogy a vádlott a reá bizott

157

173

NOT. V. 329/1947/21.

hadbírói hatalommal visszaélt es részese volt embernek törvénytelen kivégzésében. Ezt a megállapítást a következő jogi okokra alapít-
ja:

Az 1939:II.t.c. 141.§. 2. bekezdésében foglalt felhatal-
mazás alapján ^{riadótt.} 7650/1941 M.E. sz. rendelet 1. §-a szerint a
hűtlenség büntetteire alapított vád esetében a bűnvádi Üldözés
elrendelésére az illetékes parancsnok jogait kizárólag a M. Kir.
honvédezerkar főnöke gyakorolja és az eljárásra a hadrakelt
sereg számára szóló szabályokat kell alkalmazni.

Ezeket a szabályokat az 1944. évi május hó 1-én hatályba
lépett 1420/1944 M.E. sz. rendelet ~~Hsbp.~~ tartalmazza. E ren-
delet 3.§ értelmében polgári személyek is a honvéd büntetőbírá-
kodás és a Hsbp. eljárásnak szabályai alá tartoztak. Egyben ki-
terjesztette hatályát a hűtlenség büntettének az 1930:III.t.c.
59-60 §. stb. miatti eseteire is. A hűtlenségre vonatkozó büntető
anyag jogszabályokon változtatás nem történt.

A Hsbp. 54.§, illetve 38.§ szerint a vezérkar főnöke
bírósga, mint rögtönítélő bíróság is eljárhat és ez esetben
a 39.§ szerint a katonai büntető peres eljárás/Hbp./ 433-453 §-ai
alkalmazandók - a bírói szervezet megváltoztatása által maga után
vont eltérésekkel. Ene jogszabályok figyelembevételével az
Országos Tanács vádlott terhére az alábbi súlyos jogszabályérté-
seket állapította meg.

Annak előrebocsájtása mellett, hogy a vádlott törvénytelen
hatalomát gyakorló Szálasi kormányra esküt tett és e törvénytelen
kormány rendkívüli különhadbírósgának hatalmát gyakorolta
főbenjáró ügyben, ami egymagában is kifogás alá esik, - ezenkívül
még e törvénytelen kormány rögtönítélő eljárásának szabályait
sem tartotta be. Ellenkezőleg még ezeket is a legsúlyosabban megsér-
tette. Ugyanis:

./.
158

174
NOT.V.329/1947/21

Szenes Anna védekezésével szemben, amely szerint kémkedést nem követett el, azt meg sem kísérelte, arra nem ajánkozott, mástól ily megbízást el nem fogadott, hanem önként vállalkozott magyar üldözötteknek a határon való átmentésére, - semmi közvetlen tárgyi vagy alanyi bizonyíték nem állott a hadbíróság rendelkezésére. Az ítélet magának vádlottnak és a tanuknak vallomása szerint is nem bizonyítékokon alapul, hanem csupán a katonai szakértő ama véleményére, amely szerint a rádióból kémkedésre lehet következtetni. Ezt a következtetést a hadbíróság s az egyhangú szervezetben résztvett vádlott kötelessége megsértésével nem bírálta felül, holott azt megcáfolta a rádió rövidható-távolsága is. Üldözöttek életének megmentésére való vállalkozás semmi szín alatt nem meríti ki a kémkedés egyik tényálladékaát sem, Szenes Anna elfogadható okát adta, hogy miért volt szükség a rádióra. Ezzel akarta a segítőtársaival való összeköttetést fenntartani, az üldözöttek átsegítése és fogadása céljából. Egy kishatótávolságú rádió nyilván valóan nem alkalmas arra, hogy Budapestről, ahol Szenes Anna megállapodni akart, idegen különösen angol hatalommal érintkezni lehessen, mert 1944. év tavaszán idegen sereg az ország határain belül még nem volt, eltekintve a megszálló németektől. A rádió készülék a kémkedésre nyilván alkalmatlan eszköz volt. A vád a legcsekélyebb bizonyítékot sem szolgáltatva arra nézve, hogy Szenes Anna valóban kémkedni akart az ország kárára. A következtetés nem alapos és nem is képez bizonyítékot.

A vádlott még kíséreltetet sem tett arra, hogy megállapítsa Szenes Anna amaz állítása valóságát vagy valótlanágát, hogy ő az angol hadsereg tisztje, pedig az az alább hivatkozott törvényekben foglalt nemzetközi egyezmények értelmében kötelessége lett volna, annál inkább, mert vádlott is előadta, hogy Szenes Annánál letartóztatásakor idegen okmányokat találtak, ezeket tőle elvették és így nem bizonyíthatta angol tisztí minőségét.

. / .

159

175

BOT.V. 339/1947/21

Az okmányok elvétele az 1936:XXI.t.c.-be foglalt II. egyezmény 6. cikke parancsa ellenére jogellenesen történt.

Kétség esetében, hogy valaki hadifogolynak tekintendő e vagy nem a legnagyobb gondosságot kell kifejtani. Az 1936:XXI. t.c. II. egyezmény 31. cikke szerint a legnagyobb jóindulattal kell eljárni annak a kérdésnek megválaszolásánál, hogy a hadifogoly által elkövetett cselekmény fegyverileg vagy bírósággal büntetett-e?

A vádlott nem méltatta figyelmére, hogy maga a nemzetvédelmi törvények hatálya alá tartozott és faggatta Szentes Annát, mégsem talált terhelő bizonyítékot, pedig, ha talált volna, mintatlanul és élve nem adta volna át Szentes Annát a magyar hatóságoknak.

Az 1913:XXIII.t.c.-be foglalt IV. bécsi egyezmény/ a szárazföldi háború törvényeiről és szokásairól/ 29. cikke értelmében "kémnek csak azt lehet tekinteni," aki ... egyik hadviselő fél hadműveleti területein értesítéseket szerez, vagy szerezni törekszik azáltal a szándékkal, hogy az ellenfelel közölje"

Még kétséges, hogy Magyarországi területe, különösen a Dráva parti rész 1944. június hó 7-án, amikor Szentes Annát elfogták, még nem volt hadműveleti terület, azú csak hónapokkal később lett. Már ezen okból sem lehetett volna Szentes Annát törvénytelenül kémnek tekinteni.

Ugyanezen IV. egyezmény 3. cikke értelmében a fegyveres erőnek nem harcoló állományú elfogott tagját is hadifogolyként kell kezelni és a 4. cikk szerint "hadifogolyként csak az illetőnek kell bántani".

Az 1938: XXI.t.c. II. egyezményének 5. cikke szerint "minden hadifogoly tartozik valódi nevét és rendfokozatát bejelenteni, különben a hadifogolyoknak járó kedvezményeket vele

160

196
EOT. V. 329/1947/21.

szemben korlátozzák^a. A vádlott, mint hadbíró, ezt a törvényho-
lyot is súlyosan megsértette, mert Szenes Anna nagyon is hangsú-
lyozta angol tiszt voltát.

Ugyanezen törvény II. egyezménye 60. cikke értelmében ^a
hadifogoly ellen indított büntető eljárás megindításakor a fog-
vatartó hatalom erről azonnal, amint ezt csak teheti, és min-
denestre a tárgyalás megnyitására kitűzött határnap előtt /lega-
lább 3 héttel a védőpontokról is/ a védő hatalom képviselőjét ér-
tesíti^a. Az említett egyezményeket szintén aláíró Nagybrittánia
védőhatalmának képviselője Magyarországon Sveiz volt.

Ugyane törvény 62. cikke szerint ^a a védőhatalom képvise-
lőinek jogukban áll, hogy a per tárgyalásánál jelen legyenek^a.

A 65 cikk szerint ^a a hadifoglyakkal szemben hozott ítéle-
tet azonnal közölni kell a védő hatalommal^a.

A 66. cikk szerint: ^aHa a hadifogollyal szemben halálos í-
téletet hoztak, a büntölemény természetét és körülményeit rész-
letesen feltüntetve értesítést kell mielőbb a védőhatalom képvise-
lőjéhez küldeni... az ítélet az értesítéstől számított lega-
lább 3 hónap eltelte előtt végre nem hajtható.^a

A 67. cikk szerint a hadifoglyoknak panaszai a védőhatalom
képviseelőjéhez sürgősen továbbítandók.

Ha neknek a nemzetközi törvényes rendelkezéseknek egyikét
sem tartotta be a vádlott, mint tárgyalást vezető hadbíró, el-
lenkezőleg ezek megkerülésével hirdette ki és hajtotta végre a
halálos ítéletet.

A Hbtp.32.§-szerint ^aHa az ítélet halálbüntetést mond ki,
előbb is kell folytatni a megvilágosítási ajánlás kérdésében a
tanácskozást, amelyben a vádló is részt vesz. A határozathozá-
tal után következnek az ítéletnek a végrehajtás főnöke, mint illeté-

161

177

NOT. V. 329/1947/21.

kes parancsnok elé terjesztése, aki köteles a vádlottat kihallgattatni arra nézve, van-e és minő panasza az ítélet ellen és azt mivel okolja meg. Ekkor a vádlott védőjének közreműködését veneti igénybe. Az illetékes parancsnok a vádlott előadása tárgyában megállapításokat fogatosíthat. A kihallgatásról készített jegyzőkönyvet és az esetleges megállapítások iratait a bűnügyi iratokhoz kell csatolni. A vezérkari főnök mellett működő hadbírónak írásbeli jogi véleményt kell adni, az ítélet megerősítésére vonatkozó elhatározása előtt és azt az iratokhoz kell csatolni. A vezérkarifőnöknek is írásban nyilatkoznia kell arra nézve, hogy véleménye szerint van-e ok megyelemre. A Hsbp.33.§. értelmében az ítélet jogerőssé a vezérkarifőnök megerősítésével lesz, amelyet a 34.§. értelmében záradékként az ítéletre rávezet. Ezután történik az ítélet nyilvános kihirdetése. /Hsbp.32.§.1. bek., Kbp. 446.§./

A rögtönítélő eljárásnak eme lényeges jogvédelmi biztosítékától a vádlott teljesen megfosztotta Szenes Annát, akit az ítélet kihirdetésekor kivégeztek, panaszáról nem hallgatták meg, holott ő ennek kifejezést adott azzal, hogy fellebbezni kíván. A vádlott elzárta Szenes Annát a Hsbp.32.§. ellenére attól, hogy védője a közreműködésével tegye meg az ítélet ellen panaszát és e célból őt kihallgassák. Megtévesszette a vádlottat és védőjét, amikor a kihirdetett végzést, amely szerint 8 napon belül az ítélethirdetés határnapját a védővel közölni fogja, semmibe se vette és a nyilvános tárgyalás tartására s a határnap közlésére vonatkozó kötelessége megsértésével Szenes Annát törvénytelenül kivégeztette. Az ítélet kihirdetése s az egyidejű kivégzés az ügyet ismerő védő előtt eltitkolva, titokban történt.

162

178
NOT. V. 329/1947/21.

Nem áll ezek szerint tehát az, hogy az elítélt által választott az ügyet ismerő különvédő jelenlétének hiánya tisztán alakszerű lett volna.

Vádlott az ujvidéki gyilkosságok miatt halálraítélt, kivégzett Feketehalmy-Gzeidner vezérkari főnök parancsára hivatkozik, amiért Szemes Annát váratlanul agyapolvotta.

Ez a védekezése ellenkezik a Kbp. alapelveivel, amelynek 87.§-a előírja a védő közreműködését, a 26.§-a /Hsbp.1.§./ szerint pedig a hadbírák "a határozatok hozásánál függetlenek és csak a törvénynek vannak alárendelve."

A vádlott köteles lett volna ezen törvényhelyekre hivatkozni a vezérkari főnök parancsával szemben és legalább felhívni figyelmét a törvény parancsoló rendelkezéseire, mert a törvénynek a vezérkari főnök is engedelmeskedni tartozik. Azonban vádlott ezt meg sem kísérelte és a legcsekélyebb kifogással sem próbált a nyilvánvaló törvénytelen parancs végrehajtásától feletteseit eltéríteni.

Különbben a rögtönítélő bírósági eljárásnak már azon okból sem volt helye, minthogy a Hsbp. 39.§.ut.bek., illetve a Kbp. 441.§.ut.bek. kötelező rendelkezése értelmében rögtönítélő eljárás leghosszabb tartama háromszor huzonnegy óra a vádlottnak a rögtönítélőbíróság elé állításától számítva. "Ha ez a határidő be nem tartható, a rendes eljárás indul meg."

----- A Kbp. 447.§-a szerint a rögtönítélőbíróság köteles ily értelmű határozatot hozni.

Eszerint csak oly ügyekben lehet a rögtönítélőbíróságnak eljárnia, amelyekben a vádlott bűnössége, a bizonyítékok alapján világos. Csak ily ügyekben rendelí a Kbp. 441.§-a az a-

163

179

NOT. V. 329/1947/21.

lakszerű nyomozás mellőzését, a terheltnek "mindjárt" a rögtönítélő bíróság elé állítását, "az ügynek együlésben, lehetőleg félbeszakítás nélküli tárgyalását".

Ezzel szemben az előkészítő eljárás Szemes Anna ellen június 7-től október 28-ig tartott. A tárgyalás pedig október 28-tól a november 7-én történt ítélethirdetés és kivégzés napjáig húzódott. Kétségtelen tehát, hogy a vádlott köteles lett volna az ügyet a rendes bírósághoz áttéetni és Feketehalmy-Czeidner vezérkari főnöknek jelenteni azt is, hogy az ügyet kénytelen átténi és ekkép a rögtönítélő bírósági eljárás alapján az ítélet ki nem hirdethető és még kevésbé hajtható végre, hiez a kivégzés után az ilyen természetű sérelem helyrehozhatatlan.

A vádlott törvénytelenül halálraítélt és kivégzett Szemes Anna bucsulevelét sem adta át a címzettnak.

V.

Az Országos Tanács álláspontja szerint az egységesített Hbr.11.§.5.pontjában említett "törvénytelen kivégzés" alatt nem értendő az anyagi jogszabályok kisebb nagyobb megsértése és a vádlottnak, mint tárgyalásvezetőnek a hadbíróság ítélete hozásában való ily irányú részvétele. Ez tehát a népbírószági eljárásban ily irányban felül nem bírálható.

Azonban a jelen esetben, amikor a vádlott az anyagi jogszabályokat szándékosan és nyilvánvalóan egy emberélet feláldozásával, a legsúlyosabban megsértette, a " törvénytelen kivégzés " alatt nemcsak az eljárási, hanem az anyagi jogszabályok nyilvánvaló megsértését is érteni kell.

Indokolja ezt az, hogy a Hbr. nem tesz különbséget a kétféle jogszabály között, másfelől utmutatást ad a Kbtk.134.§. a-

164

180

NOT.V.329/1947/21.

mely a szolgálati kötelességnek minden szándékos, vagy gondatlan megszegését büntetté nyilvánítja és bünteti, ha pedig a cselekmény ember életében került, a büntetés 5 évtől 10 évig terjedhető börtön. Ez a törvényhely hadbírára is vonatkozik és mindennemű szolgálati kötelezettség megsértésére kiterjed.

A jelen ügyet népbirósági ügyé teszi, hogy a vádlott kétségtelenül nem sértette volna meg a jogszabályok egész sorozatát Szemes Annával szemben, ha nem tartozott volna a nyilasuralom üldözöttjei közé.

Egyébként a Btk.471.§-a sem tesz különbséget eljárási és anyagi jogszabályok megsértése között, amikor a közhivatalnok hivatali visszaéles vétségét büntetni rendeli.

Az egész eljárás indítóokát jellemzi a honvédszakértőnek dr.Szelecsényi Andor védőhöz intézett ezek a szavai: "Miért exponálja magát ezért a zsidó leányért?"

a./ Az anyagi jogszabályok súlyos megsértése pedig abban áll, hogy a vádlott minden bizonyíték hiányában vett részt Szemes Anna halálos ítéletének meghozatalában.

b./ De anyagi jogszabályt sértett a vádlott azáltal is, hogy Szemes Anna cselekménye mentesülhetett volna a Btk.80.§-ában írt végzettség címén, mivel a cselekményt hozzátartozói életének vétlenül származott, más módon el nem hárítható közvetlen veszélyből való megmentése végett követte el.

c./ Továbbá: Szemes Anna cselekménye nem meríti ki a hűtlenség büntettének egyetlen tényálladékát sem. Egyanis az 1930: III.t.c. 59.§. 1-4.pontjában felsorolt büntettek előfeltétele a magyar fegyveres erőnek szándékos hátrány, az ellenségnek előny okozása. Erről azonban szó sem lehet, még kísérletéről sem. A 60.§.1-6.pontjaiban felsorolt bün-

165

KOT. V. 329/1947/21.

tettek tényálladékaiknak közös előfeltétele katonai, vagy más fontos tettek kikérelése, vagy megkísérelése. De ilyenek nem tekintendők az üldözöttek, elsősorban a hozzátartozók megmentésének számba, amely még az előkészületi cselekményig sem juthatott el, mert Szemes Anna a rádiót egyszer sem használhatta, őt mindjárt partraszállásakor elfogták. A vád még kevésbé bizonyítható a 4 és fél hónapon át tartó eljárás alatt, hogy a hűtlenségnek az 1934: XVIII.t.c. 2.3. és 4.§-ában meghatározott, súlyosabban minősített azok az esetei fennállanak, amelyek legnagyobb büntetése halál.

d./ Szemes Anna terhére legrosszabb esetben a honvédelmről szóló 1939: II.t.c. 200.§-ába ütköző cselekmény kisérelte lett volna megállapítható, amely szerint, aki háboru idején engedély nélkül rádió /adó-vevő/ készüléket, vagy berendezést létszít vagy tart üzemben, büntetést követ el és öt évig tartható börtönnel büntethető.

e./ Az anyagi jogszabályok nyilvánvaló megsértése fereg fenn a vádlott terhére azért is, hogy a Kbtk.61.§.3.4.2. és 10.pontjaiban a Szemes Anna javára a törvény rendelkezései folytan figyelembe veendő enyhítő körülmények egyikét sem vette figyelembe, amelyek közül egyik^{is} alkalmas lett volna arra, hogy ajánlja a vezérkari főnöknek a halálbüntetésnek szabadságvesztés büntetésre való enyhítését.

Ezek az enyhítő körülmények a törvény szerint: "a feddhetetlen előélet", "az erkölcsileg és társadalmilag menthető indítók", "a jogsértésnek, vagy veszélyeztetésnek tudatos és komoly csekély volta" a végül "a súlyos kényszerhelyzet", mert a kimondások között volt édesanyja és nagynénje is, akikért ez a fiatal leány önfeláldozó módon vállalkozott a nem közönséges bátor-

166

182
NOT. V.329/1947/21.

ságot kívánó feladatra.

Mind ezekből megállapítható, hogy Szemes Anna halálraítélésének és kivégzésének oka nem a törvény, hanem a fajgyűlölet volt, amely ^{vel.} a vádlott vak eszköze lett.

VI.

Mind ezeknek a jogszabályok sorozatá megeértése miatt az Országos Tanács az elsőfokú ítéletet a vádlott bűnösségét kirozdó részében a fenti kiegészítésekkel helybenhagyta.

Azonban az elsőbíróság tevedett, amikor a vádlott cselekményét csupán az egys. Nbr.15.§.2.pontjába ütközö népellenes büntettnek minősítette. Ez okból ítéletét a Bp.385.§.1.b.pontjában foglalt anyagi semmisségi okból megsemmisítette. Ugyanis a vádlott cselekménye kimeríti az egys. Nbr.11.§.5.pontjába ütközö háborus büntett tényálladékát, mivel a fentebb kifejtettek szerint részt vett Szemes Anna törvénytelen kivégzésében, az erre vonatkozó halálos ítélet hozásában. Ezért cselekményét - egyezően a vádirattal és a fellebbezéssel - a hivatkozott §. szerinti cselekménynek minősítette.

Súlyosító körülményként mérlegelte az Országos Tanács, hogy a vádlott, mint jogi képzettségű százados hadbíró és jogszabályok szerinti eljárásra köteles hadbíróság egyetlen jogi szakértője s tárgyalásvezetője, - a törvényes szabályok és szolgálati kötelességek betartására esküt tett közhivatalnak - követte el a bűncselekményt s halálos ítéletre való szavazásával befolyásolta a hadbíróóság nem-jogász tagjait, hogy Szemes Anna kegyelemre ajánlása ellen szavazzanak. Súlyosító körülményként mérlegelte még az Országos Tanács azt az embertelen durva bánásmódját, amelyet a gyermekek életért reszkető anyával szemben

167

183

NOT. V. 329/1947/21.

tanusított, - azt, hogy megtagadta a halálraítélt utolsó kívánságai teljesítését, amely szerint védőjével és hozzátartozóival akart érintkezni.

Enyhítő körülményként mérlegelte a vádlottnak 33 éves korában nagyobb bűnügyekben gyakorlatlan voltát, a törvénytelen Szélesai kormány erőszakos vezérkari főnökének: Feketehalmy-Czeidnernek törvénytelen parancsa által reá gyakorolt erkölcsi nyomását, aminek folytán fellépett félelemérzet okából a vádlott nem merte emberies érzésen is esetleg alapuló jogi véleményét Szenes Anna érdekében és javára kifejezésre juttatni.

Az elsőbírósági ítéletben megállapított azt az enyhítő körülményt, hogy a vádlott az ítélet hozatalakor nem halálra szavazott, az Országos Tanács mellőzi, mint a tényekkel ellenkezőt. Ezt ugyanis megcáfolja a katonai nyomozat során tett vallomása, amelyet a népügyészségen egész terjedelmében festartott anélkül, hogy bármely tévedésre, vagy kényszerre hivatkozott volna. A nyomozat során két helyen ismerte be a halálos ítéletre való szavazását. Egyébként is a Hsbp.39., illetve a Kbp.444.§.2.bek. értelmében rögtönítélő bírósági eljárásban csak egyhangulag bűnösnek nyilvánítás esetében lehet halálbüntetést kiszabni.

Csekélyebb értéket tulajdonít annak az enyhítő körülménynek, hogy a vádlott később Nyugat-Magyarországon, Csáértornyán és Németországban, mint honvédelmi ügyész és hadbíró már mentő és lényegesen enyhébb eljárást követett a vádlottakkal és üldözöttekkel szemben. Ebben az időszakban, 1944. év december havában és 1945. év elején az oroszok már az országba behatoltak, mindinkább Nyugat felé törtek és ekkor a vádlott jól-felfogott érdekében látta he-

168

189
NOT. V. 329/1947/21.

lyénvalónak a felsőbb parancsoknak vakon nem engedelmeskedni, hanem emberségesen eljárni.

Az elsőbíróság ítéletében kiszabott egy évi börtönbüntetés lényeges felemelését indokolja a bűncselekmény minősítésének lényegesen súlyosabb volta. A cselekmény nagy tárgyi súlyával szemben a vádlott alanyi bűnösségi fokát a fentebb első helyen felsorolt és igen nyomatékossá felismert enyhítő körülmények annyira csökkentik, hogy erre való figyelemmel a 10 évi fegyházbüntetést túlszigorúnak találta és a vádlott javára a Btk.92.§-át alkalmazva, a het évi fegyházat ítélte olyannak, amely a vádlott által elkövetett törvénysértéssel arányban áll, és a népjogrenden esett sérelmet is kiegyenlíteni alkalmas. A kényszermunkát az Országos Tanács azért nem alkalmazta, mert ennek elviseléséhez szükséges testi alkalmasságot alátámasztó adat hiányzik. Viszont az állás és nyugdíjvesztés, valamint a politikai jogvesztés maximális időtartamának kimondását vádlott népellenes magatartásának fajgyűlöletben megnyilvánuló jellege tette indokolttá.

VII.

Az elsőbíróság ítéletében "mellőzte a vádlott bűnösségének megállapítását", vagyis felmentette őt az egys. Nbr. 11.§. 5.pontjába ütköző ama háborús büntett vádja aló, amelyet általa követett el, hogy Bajcsy-Zsilinszky Endre és társai elleni bűnügyben, 1944.év december hó 5-én a vádat képviselte. Az elsőbíróság felmentésének oka, hogy ebben az esetben nem látott bűncselekményt fennforogni.

Az elsőbíróság ítéletében felmentette a Bp.326.§.2.pontja alapján a vádlottat az egys.Nbr.15.§.2.pontjába ütköző nép-

169

185

NOT. V. 329/1947/21.

ellenes büntett vádja alól is, amelyet azért követett el, hogy 1945. év január havában Csáktornyan partizánokat túlszigorúan ítélte el a így közhivatalnokai jogkörben túlháldta a számára előírt ténykedést.

Az Országos Tanács az ítéletnek idevonatkozó felmentő rendelkezéseit helybénhagyta, mivel az elsőbíróság ítéletében felsorakoztatott indokok a tanuvallomások helyes értékelésének a folyamányai. Az előbbi ügyben ugyanis a vádlott teljesen passzív magatartást tanusított és a vádatcsak rágyakorelt nyomás alatt képviselte, ²akóla elismerőleg nyilatkoztek a dr. Dominics Vilmos tárgyalásvezetése alatt elítélt és kivégzett vértanuk Bajcsy-Zelinszky Endre, valamint dr. Tartsay Vilmos dr. özvegye is. Az előbbinek nyomozati tanuvallomása szerint egyébként is a halálos ítélet hozatalánál a Sopronban tartott tárgyaláson a vádat már nem is a vádlott képviselte.

A Csáktornyára kiküldönített hadbírósnáál betöltött tárgyalásvezetői működése közben pedig a vádlott mindent elkövetett, hogy a vádlottak sorsán enyhítsen, segítsen és eme működésének eredményeként a tanuk vallomásából kitünően több ember életét meg is mentette.

Budapest, 1947. évi december hó 11. napján.

dr. Szabó Zoltán s.k. tanácsvezető, dr. Ujlaki Géza s.k. előadó,
dr. Fadgyas András s.k., dr. Marton István s.k., dr. Selmeczy István s.k. szavazók.

A kiadmány hitelélül:

Handwritten signature

sziv. tisztv.

170

186

Nb. XIII. 2485/1946-22 szám.

Ez az ítélet jogerős és végrehajtható!

Budapest, 1948. április 1. napján.

a budapesti népbíróság elnöke.

171